

Preventieve logopedie basisscholen Meppel

**Verslag
Schooljaar
2019- 2020
Winter 2020**

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
VOORWOORD	3
INLEIDING	4
Wat is Logopedie ?	
PERSONEEL	6
Algemeen	
Bezochte scholen	
Deskundigheids- / kwaliteitsbevordering	
VERSLAG VAN DE LOGOPEDISCHE VERRICHTINGEN	7
Uitkomsten onderzoeksactiviteiten	
Controlegroep	9
Logopedische begeleiding of Taalonderzoek	10
CONTACTEN	11
Belang	
Informatieoverdracht	
Directe toegankelijkheid logopedie (DTL)	
CONCLUSIE	12
PLANNEN	13
Evaluatie plan schooljaar 2019- 2020	
Plan voor het komende schooljaar	
AVG	
Overige taken in schooljaar 2019- 2020	14
BIJLAGE	15
DE WAARDE VAN LOGOPEDIE SEO ECONOMISCH ONDERZOEK	

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag van het schooljaar 2019- 2020. Een jaar waarin ieders leven en werk werd geraakt door het corona virus. Ook het preventief screenen op de scholen stopte abrupt op 16- 03- 2020. Toen een deel van de scholen hun deuren weer openden voor derden, is ervoor gekozen, enkel de leerlingen te zien die met een hulpvraag door de leerkracht werden aangemeld. Hierop kwam van twee scholen een reactie.

Dit verslag geeft een beeld van de inhoud en opbrengsten van het werk van de logopedist op de 15 basisschoollocaties in de gemeente Meppel tot de zomervakantie van 2020.

Deze werkzaamheden zijn sinds het schooljaar 2005-2006: het screenen en controleren van leerlingen, het adviseren van ouders en leerkrachten en het doorsturen naar collega's voor verdere begeleiding. Voor begeleiding op school is sinds voornoemd schooljaar geen tijd meer.

De voordelen van een preventief werkend logopedist binnen de basisschool:

- snelle collegiale consultatie;
- de aanwezigheid van een preventief werkend logopedist op school werkt laagdrempelig. Ouders leggen makkelijker en eerder contact met een logopedist op school dan met een vrijgevestigde collega;
- de logopedist, werkzaam binnen school kan zijn/haar kennis van spraak-, taal- en stemproblemen, afwijkende mondgewoonten en stotteren rechtstreeks naar de leerkrachten doorspelen, waardoor zij eventuele problemen sneller kunnen signaleren;
- door deze specialistische hulp kunnen bijvoorbeeld minder problemen ontstaan op lees- en schrijfgebied en op het sociaal- emotionele- en communicatieve vlak;
- vroegtijdige onderkenning kan erger voorkomen. Soms kan met simpele en tijdbesparende tips een probleem tijdig worden verholpen. Deze preventieve aanpak is voor een kind prettiger en uiteindelijk veel goedkoper;
- een ongestoorde spraak- taalontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor het goed verlopen van de communicatie in het algemeen en het doorlopen van de schoolloopbaan. Daarom verdient tijdige opsporing van spraak- en taalproblemen alle aandacht (onderbouwd in SEO- rapport > zie samenvatting op pagina 15);
- het opsporen van afwijkend monddrag kan afwijkingen in lichaamshouding, gebit- en schedelgroei helpen voorkomen en daarmee rug-, hoofdpijn- en vermoeidheidsklachten, als mede verstoring van de spijsvertering, tegengaan.

Ik wens u genoeg toe bij het lezen van mijn verslag.

Meppel, winter 2020

Josée Welbergen

INLEIDING

Wat is Logopedie?

Niet altijd vanzelf

Iedereen leert in zijn kinderjaren praten, of beter gezegd, leert communiceren. Spelenderwijs ontwikkelt een kind het vermogen om wensen kenbaar te maken en informatie uit te wisselen met de omgeving. Praten is één manier om te communiceren, andere manieren zijn: oogcontact, mimiek, lichaamstaal, aanwijzen, gebaren, lezen en schrijven. Al in de baarmoeder ontwikkelen de zintuigen en motoriek zich, waardoor het proces van drinken, eten en de communicatie op gang kan komen. Soms gaan deze ontwikkelingen niet vanzelf.

Bij het jonge kind kan het gebeuren dat de spraak- en taalontwikkeling niet vanzelf gaat. Het kind heeft bijvoorbeeld moeite zich te uiten, met het communiceren met de omgeving of het begrijpen en gebruiken van taal. Later kunnen er problemen in het lees- en schrijfproces ontstaan.

Slechthorendheid, chronische oorontsteking of concentratieproblemen kunnen extra belemmerend werken op de ontwikkeling.

In de ontwikkeling van de mondmotoriek en -sensoriek kunnen problemen ontstaan die zich bijvoorbeeld uiten in het door de mond ademen, kwijlen, afwijkend slikken, lispelen of slissen. Dit kan van invloed zijn op de spraakverstaanbaarheid en kaak- en/of gebitsontwikkeling.

De vloeiendheid van het spreken kan verstoord zijn, hiervan is stotteren een voorbeeld. Echter ook denkpauses, ontstaan door moeite met de woordvinding of doordat er meer dan gemiddeld tijd nodig is voor het formuleren van gedachten, maken de spraak onvloeiend.

Heesheid of een schorre stem kunnen aanwijzingen zijn voor verkeerd stemgebruik van het kind. Boosheid en/of frustratie over het niet naar behoeven kunnen formuleren van de gedachten kunnen een oorzaak zijn van stemklachten.

De logopedische behandeling bestaat uit het begeleiden en het geven van adviezen bij problemen met eten en drinken, de spraak- en taalontwikkeling, het gehoor of de luistervaardigheden, de vloeiendheid van spreken, de stem en met problemen in de mond motorische en sensorische vaardigheden. Ook problemen in de voorwaarden om tot lezen en spellen te komen, kunnen begeleid worden.

Voorop staat dat de logopedist het kind volgt in zijn/haar belevingswereld zodat het kind plezier heeft en zich daardoor verder kan ontwikkelen.

Logopedie is meer dan spraakles

De logopedist houdt zich bezig met alle aspecten van de verbale communicatie. Hij/zij behandelt stoornissen van mondfuncties, adem en stem, spraak, taal en gehoor, die van organische, functionele of neurologische aard zijn.

Enkele voorbeelden van de problemen waarmee kinderen bij een logopedist komen:

- te laat of niet praten;
- taalstoornissen;
- articulatiestoornissen;
- verstoorde luisterfunctie / gehoorproblematiek / auditieve verwerkingsproblemen;
- stotteren;
- afwijkende mondgewoonten zoals: speen-, duim- en vinger zuigen / afwijkend slikken / mond ademen / tandenknarsen;
- eet- en drinkproblemen;
- tweede taalverwerving;
- problemen rond schisis (lip/kaak/gehemeltespleet).

Preventieve logopedie wordt in het basisonderwijs in Meppel ingezet als een extra gemeentelijke faciliteit om o.a. de spraak- / taalontwikkeling van de leerlingen in het oog te houden en optimaal te laten verlopen.

Zoals in het voorwoord genoemd, legt de logopediste in haar werk de nadruk op preventie en vroegtijdige interventie. Dit wil zeggen, dat getracht wordt logopedische stoornissen te voorkomen of zo snel mogelijk te onderkennen en zo mogelijk te (doen) verhelpen.

Om het gestelde doel te bereiken worden als werkvormen ingezet: screening, controle, advisering, voorlichting aan ouders en leerkrachten en contacten met andere disciplines (waaronder m.n. huisartsen, de school-/ GGD- arts, KNO-artsen, tandartsen en/of orthodontisten).

PERSONEEL

Algemeen

Personele bezetting:

Josée Welbergen, logopedist voor 28 uur per week en werkzaam op alle hieronder vermelde scholen.

Bezochte scholen

KC Anne Frank
Commissaris Gaarlandtschool
KC De Akker
RKC De Plataan
De Toermalijn
De Tolter
De Wel
De Woldstroom
KC Het Kompas
KC Stadskwartier
KC Kornalijn
KC Koningin Beatrix
Oosterboerschool
Sprinkels
KC Talent.nl

Deskundigheids-/ kwaliteitsbevordering.

In het verslagjaar heeft Josée Welbergen de tweemaandelijksse bijeenkomsten van de kwaliteitskring bijgewoond.

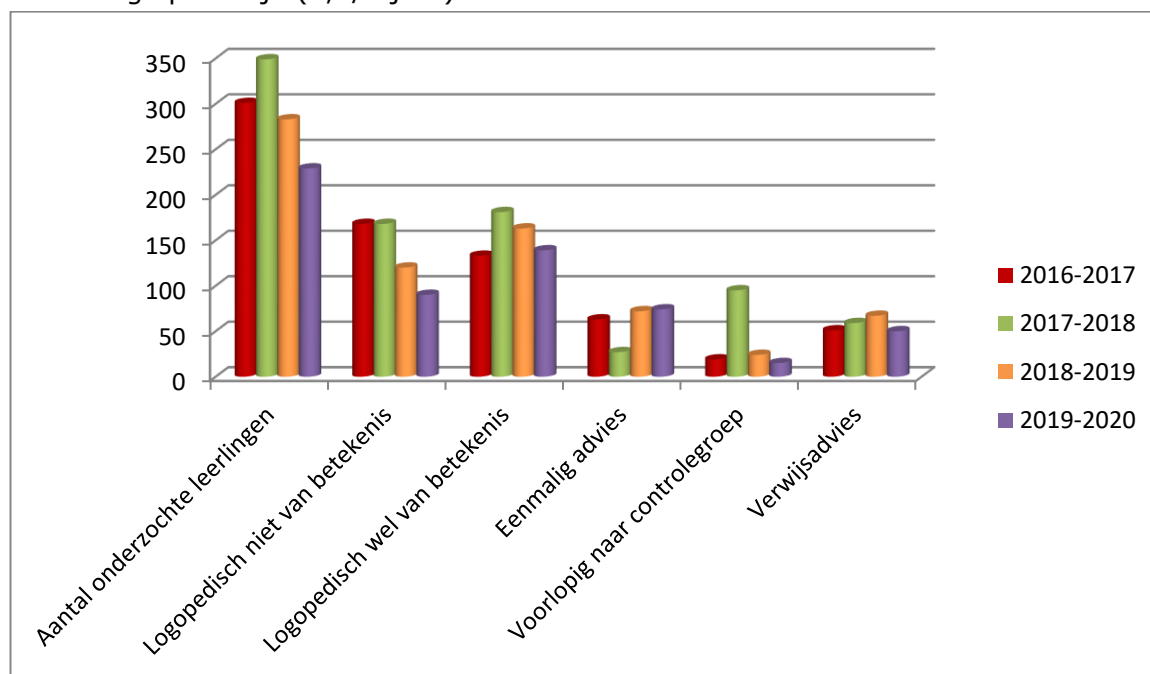
Daarnaast heeft zij digitaal de cursus 'Motiverende Gespreksvoering' gevolgd. (www.academiemg.nl)

VERSLAG VAN DE LOGOPEDISCHE VERRICHTINGEN

Uitkomsten onderzoeksactiviteiten

In onderstaand overzicht zijn de gegevens van 2019-2020 vergeleken met de opbrengsten van de voorgaande drie schooljaren. Zo is te zien hoeveel leerlingen zijn onderzocht en te vergelijken tot welke uitkomsten en vervolgactiviteiten dit heeft geleid. Onderstaande grafieken laten zien dat in dit verslagjaar minder dan de helft van de leerlingen vanuit de screening op leeftijd 'logopedisch van betekenis' is, dat wil zeggen dat er minder logopedisch relevante zaken zijn opgemerkt dan vorig jaar waarvan de ouders op de hoogte zijn gebracht. Het is aan de ouders of zij hier meer informatie over willen of hun kind willen aanmelden voor een controle.

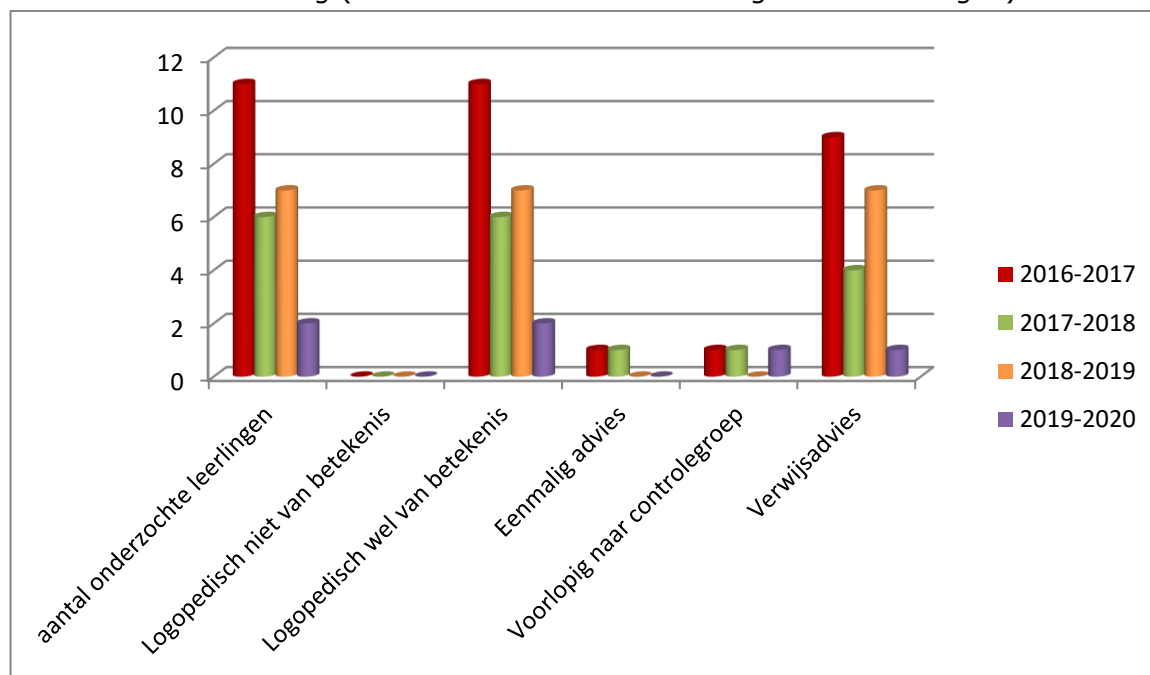
Screening op leeftijd (4,9/5 jaar)

Het aantal leerlingen dat bij de leeftijd-screening gezien is, is vergeleken met alle voorgaande jaren afgenomen. In 2016-2017 waren dit er 301, de jaren erop respectievelijk 349 en 283 en in het huidige verslagjaar 229. Het lage aantal leerlingen in het verslagjaar werd veroorzaakt door de Lock down na 13 maart.

Het aantal leerlingen dat intermediair gezien is, wisselt per jaar van elf (in 2016-2017), naar zes (in 2017- 2018), naar zeven (in 2018- 2019) en in het afgelopen schooljaar naar 2 leerlingen.

Intermediaire screening (door leerkracht of ouders aangemelde leerlingen)

Het signaleren door leerkrachten en ouders (de intermediaire screening) blijkt door de jaren heen zeer waardevol en nuttig, gezien de constante hoge (100%) 'logopedisch relevant'-score. Dat wil zeggen dat bij alle leerlingen die door ouders en/of leerkrachten voor een controle aangemeld worden inderdaad op logopedisch gebied iets aan de hand is.

Het aantal verwijzingen vanuit de leeftijd-screening neemt in de loop van de jaren toe. Het aantal controles dat op een screening volgt neemt, vergeleken met de voorgaande twee jaren af. Dit komt doordat ouders, na de screening en voorlichting over de geconstateerde punten, het advies krijgen hun kind na enige tijd (en in het advies aangeven tijdsbestek) zélf voor een controle aan te melden. Het aantal ouders dat dit advies opvolgt, is beduidend lager dan wanneer het initiatief voor een controle door de preventief werkend logopedist wordt genomen. De verantwoordelijkheid voor een controle verschuift dus naar de ouders. Het voordeel daarvan is dat ouders, die zélf het initiatief nemen voor aanmelding van zo'n controle, zelf een hulpvraag hebben en/of gemotiveerd zijn om een eventueel verwijsadvies op te volgen. Dit was bij de controle-adviezen die gegeven werden na een door de logopedist geïnitieerde controle beduidend minder het geval.

De werkwijze om, indien nodig, meteen na een screening door te verwijzen blijft gehanteerd. Sommige leerlingen worden nu na de screening en bespreking met leerkracht/ouders doorverwezen voor bijvoorbeeld een taalonderzoek bij een collega. Dit brengt met zich mee dat er in die gevallen minder tijd nodig is voor controle en overleg met ouders, leerkrachten en verslaglegging (minder acties per kind).

Sinds de overstap naar preventief werken wordt hier tijdswinst geboekt. Een tijdsbesparing die onontbeerlijk is om het preventieve logopedische werk op een goede manier te kunnen blijven doen binnen het aantal beschikbare uren.

Controlegroep

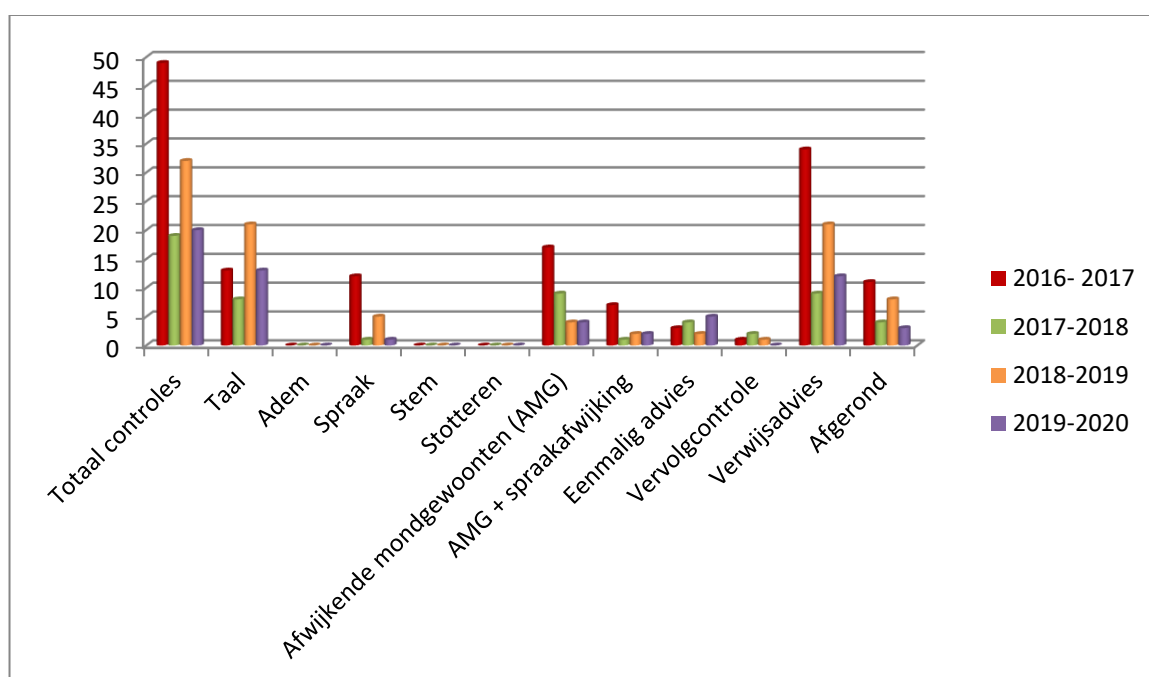
Wanneer gaat een kind naar de controlegroep?

Een screening is een momentopname en kinderen zijn in ontwikkeling. Articulatorische vaardigheden nemen toe (uitspraak R, lispelen), resistentie neemt toe en verkoudheden (en daarmee bijvoorbeeld een mond-ademgewoonte en oorproblemen) nemen af, waardoor controle soms niet meer nodig is. Bij een kind dat naar de controlegroep gaat speelt vaak één van deze zaken. Ouders kunnen, na goed geïnformeerd te zijn en eventueel met oefeningen mee voor thuis, zelf goed aangeven of er controle nodig is of kunnen zelf de stap nemen hun kind aan te melden bij één van de praktijken voor logopedie.

In het vorige overzicht is te zien dat het aantal leerlingen, dat na de screening voorlopig naar de controlegroep gaat, fors is afgenomen vergeleken met het jaar ervoor. Dit komt omdat ook dit schooljaar meer ouders na de eerste screening het advies hebben gekregen hun kind zelf aan te melden voor een controle wanneer zij daartoe behoefte voelden. (in de tabel terug te vinden als éénmalig advies)

In dezelfde adviesbrief werd een uitgebreidere voorlichting per mail en/of een (telefoon)gesprek aangeboden. In de loop van de komende jaren zal zichtbaar worden hoeveel ouders hiervan gebruik gaan maken.

Na een controle (maximaal 2x) wordt in overleg met leerkrachten en/of ouders bekeken welke verdere stappen ondernomen kunnen worden. Na iedere screening of controle horen ouders en leerkracht hoe de situatie/het advies op dat moment is. Hieronder is weergegeven op welk stoornisgebied de controle betrekking had.

In voorgaand schema is te zien dat het totaal aantal controles, vergeleken met het vorige schooljaar, is gedaald.

Na de eerste screening ontvangen de ouders informatie over het gesignaleerde, zodat zij thuis met de gegeven tips en adviezen aan de slag kunnen. Tijdens een controle wordt dan bekeken of dit voldoende resultaat heeft opgeleverd. Indien nodig kan er vervolgens alsnog een verwijzing of vervolgccontrole worden afgesproken. In bovenstaand overzicht zien we dat het aantal vervolgccontroles in de loop van de jaren wisselt.

Logopedische begeleiding of taalonderzoek

Op de scholen worden geen taalonderzoeken afgenomen of kinderen behandeld.

De ouders van leerlingen die daarvoor in aanmerking komen, krijgen in een persoonlijk gesprek het advies hun kind rechtstreeks aan te melden bij een collega-logopedist. De reden van dit advies wordt met de ouders besproken en er is ruimte voor vragen.

De beslissing over het al dan niet opvolgen van dit verwijsadvies ligt bij de ouders.

Het overdragen van deze verantwoordelijkheid houdt het risico in dat ouders dit advies niet opvolgen. Een eventueel aanwezig taalprobleem blijft dan onbehandeld. Om toch de zorg voor het risicokind te waarborgen, is het volgende afgesproken:

Als drie maanden na het verwijsadvies blijkt, dat de betreffende leerling niet is aangemeld bij een praktijk, wordt de Ib'er (intern begeleider) van de betreffende school hiervan op de hoogte gesteld. Elke school/Ib'er beslist zelf op welke wijze zij hiermee omgaat.

CONTACTEN

Belang

Het onderhouden van contacten is en blijft van groot belang voor het welslagen van de zorg voor onze basisschoolleerlingen. Hieronder vallen contacten met ouders, leerkrachten, IB-er of andere disciplines op het gebied van educatie, zorg, gezondheid en welzijn.

De inbreng van de preventief werkend logopedist is adviserend, omdat de leerlingen voor behandeling naar een collega doorgestuurd worden.

Informatieoverdracht en privacy

De logopedische zorg functioneert als onderdeel van het zorgsysteem van scholen. Na het mondelinge overleg en de verkregen toestemming van de ouders worden de leerkrachten via beveiligde digitale verslaglegging geïnformeerd over de contacten met hun leerlingen en de gemaakte afspraken met ouders.

Directe toegankelijkheid logopedie (DTL)

Per 1 augustus 2011 is de logopedie direct toegankelijk voor iedereen. Dit houdt in dat iedereen zich met een hulpvraag direct bij een praktijk voor logopedie kan aanmelden zonder verwijzing van de huisarts. De cijfers in dit jaarverslag geven aan dat de preventieve signalering bij het jonge kind op de basisschool een relevante taak blijft. Door op jonge leeftijd een afwijking in bijvoorbeeld de spraak- en/of taalontwikkeling te signaleren kunnen leerachterstanden en gedragsproblemen voorkomen worden. Dit kan bovendien de gemeenschap geld besparen.

onderaan de slotpagina van dit verslag vindt u een samenvatting van het SEO Rapport

'De waarde van logopedie'

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Nederlandse vereniging voor logopedie en foniatry. Aan het einde van de samenvatting van dit onderzoek kunt u doorklikken naar het volledige rapport.

CONCLUSIE

In de tabel op pagina 7 kunt u zien dat er dit schooljaar na de screening vaker een eenmalig advies aan ouders werd verstrekt dan in 2017-2018.

De reden hiervoor is dat een groot deel van deze groep kinderen betreft met een afwijkende mondgewoonte; iets dat op deze leeftijd vaak voorkomt.

De beslissing om, na dit eenmalig advies, om meer informatie te vragen of een vervolgccontrole af te spreken wordt bepaald door de aard van de geconstateerde problemen en/of keuze van de ouders.

Deze aanpak werd in de voorgaande jaarverslagen ook besproken. Zo komt de verantwoordelijkheid, voor onder andere het aanmelden voor een controle, nog meer bij de ouders te liggen.

De inzet van preventieve logopedie op de basisscholen in Meppel is ook dit jaar weer relevant gebleken.

Dit blijkt uit het aantal kinderen dat is doorverwezen naar de praktijken voor logopedie voor verdere begeleiding.

EVALUATIE EN VOORUITBLIK

Evaluatie plan schooljaar 2019-2020

Het digitaal terugkoppelen van de screeningsbevindingen aan ouders is efficiënt en levert nog steeds tijdswinst op. Ouders worden door een mail (voorzien van links, foto's en filmpjes) uitgebreider geïnformeerd, er is minder tijd nodig voor persoonlijke uitleg aan ouders en de lijnen voor contact en overleg zijn bekort.

In het afgelopen schooljaar is echter vaker gekozen voor een schriftelijke terugkoppeling, of een telefonische uitleg gevolgd door een mail. De keuze hiervoor was, omdat het vermoeden rees dat ouders de mailberichten over hun kind niet onder ogen kregen. Het versturen van een mail nádat er eerst telefonisch met de ouders was overlegd, is dit schooljaar effectief gebleken. Ook reageerden veel ouders met een vraag om meer informatie na het lezen van de schriftelijke, via hun kind meegegeven, terugkoppeling. Zo is de besteedde tijd efficiënter ingezet en meer vraag gestuurd.

Vanzelfsprekend werd daarnaast steeds de mogelijkheid van een persoonlijk gesprek met de ouders (al dan niet telefonisch) aangeboden.

Plan voor het komende schooljaar

Ook in 2020-2021 blijft het accent in het dagelijks werk van de preventief werkend logopedist liggen op het screenen en controleren van de leerlingen, het informeren van de ouders en leerkrachten en het continu zorg dragen voor het kind. Voor een evenwichtige verdeling werkdruk - efficiënt werken blijft een kritische houding ten opzichte van de eigen werkwijze van de logopedist van belang. De kinderen die in het verslagjaar niet gezien zijn, zullen voor zover mogelijk in het komende schooljaar aan de beurt komen.

AVG

In verband met het aanscherpen van de privacy wetgeving (AVG) kan voor het mailen naar leerkrachten en ouders gebruik gemaakt worden van een beveiligd mailsysteem.

Voor het vanzelfsprekend toevoegen van de verslaglegging in het administratie en leerlingvolgsysteem kwam in het schooljaar 2018- 2019 een eind. Ouders geven nu in een vragenlijst aan of zij hiermee (al dan niet) akkoord gaan. Zij beslissen of zij deze informatie beschikbaar stellen aan de leerkracht. Deze vragenlijst vullen ouders voorafgaand aan de screening in.

Een spijtige ontwikkeling in de gevallen waarin de ouders niet akkoord gaan; omdat de verslagen, naast het weergeven van de situatie van dat moment, ook veel informatie en voorlichting voor de leerkracht bevatten.

Overige taken in schooljaar 2019- 2020

In de loop van elk schooljaar is regelmatig tijd nodig voor administratieve en kwaliteit bevorderende activiteiten. Onder deze taken vallen: overleg met ouders en leerkrachten, opstellen en (bij de gemeenterepro) afdrukken bestellen van formulieren, leerling verslaglegging, inplannen van de schoolbezoeken, jaarverslag opstellen en bijhouden van vakliteratuur.

Vaste momenten voor deze activiteiten zijn: op 5 december, de laatste dagen voor de kerstvakantie, de laatste weken voorafgaand aan de zomervakantie en op tussentijds ingeplande administratiedagen.

Bijlage

DE WAARDE VAN LOGOPEDIE SEO ECONOMISCH ONDERZOEK

Samenvatting

Logopedie bij kinderen met een spraak-/taalstoornis levert de samenleving jaarlijks € 38 miljoen tot € 115 miljoen op. Deze baten worden veroorzaakt door een besparing op de kosten voor het speciaal basisonderwijs en hogere toekomstige productie. Dit blijkt uit de kosten-batenanalyse die in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie is uitgevoerd.

Iedere euro die gebruikt wordt voor de behandeling van spraak- en taalstoornissen bij kinderen levert € 1,67 tot € 3,04 op.

Bij een groot deel van de kinderen verbetert het spraak-/taalniveau als gevolg van logopedie. Een groter aandeel kinderen scoort door logopedie beter op gestandaardiseerde taaltesten. Tijdige signalering en behandeling van een taalstoornis leidt tot een daling van 30 procent van het aantal kinderen op het speciaal onderwijs. Ook zorgt logopedie voor een betere sociale ontwikkeling van kinderen, kunnen ouders beter omgaan met de stoornis en zorgt logopedie voor minder criminaliteit.

Deze effecten leiden tot financiële baten.

Zo resulteren betere taaltestscores op jonge leeftijd in een hoger loon op latere leeftijd vanwege een hogere productie. Per kind per jaar gaat het om een baat van € 881,- tot € 1.483,-. Minder kinderen op het speciaal basisonderwijs levert een besparing op van de kosten voor het speciaal basisonderwijs.

Per kind per jaar gaat het om een besparing van € 93,- tot € 290,-.

Daarnaast zijn er immateriële baten, in de vorm van een hogere kwaliteit van leven van kinderen en ouders, en immateriële kosten in de vorm van minder vrije tijd voor ouders.

De totale financiële baten van logopedie bedragen per saldo € 390,- tot € 1.189,- per behandeling.

De kosten per behandeling bedragen € 584,- en de baten € 974,- tot € 1.773,-.

In 2011 waren de totale kosten voor logopedie bij kinderen met spraak-/taalstoornissen die vergoed werden door zorgverzekeraars circa € 56 miljoen.

Ervan uitgaande dat iedere euro die gebruikt wordt voor de behandeling van spraak- en taalstoornissen bij kinderen € 1,67 tot € 3,04 oplevert, heeft dit geleid tot een welvaartstijging van € 38 miljoen tot € 115 miljoen.

Zie ook:

<https://www.nvlf.nl/paginas/openbaar/vakgebied/onderzoek-en-data/de-waarde-van-logopedie>